

עיון בסוגי' דאיצטבא. סוכה תחת אילן סוכה ובית, קמפורף סכך פסול, ופסל סכך למעלה מכ' אמה לשיטת רש"י:

היוצא

א-

הגמ' קובעת שסוכה שהיתה גבוה מכ' אמה - ולפי' פסולה לרבנן - אם בנה בה איצטבא כנגד דופן האמצעי על פני כולה ויש בה הכשר סוכה כשירה. וע"ז כותב רש"י: על פני כולה. שנגיעין ב' ראשי האיצטבא לב' דפנות הצדדין. ואיצטבא הוא בנין אנבים וסיס. אם יש בה באיצטבא שיעור הכשר סוכה קטנה שנעשה טפחים ומשווה דהיינו ראשו ורובו ושולחננו: כשרה. כל הסוכה שיש לה ג' דפנות. והאי הכשר סוכה אפי' מן האיצטבא והלאה. דמינין חללה מראש האיצטבא הוכשרו בה הרי כאן סוכה קטנה כשרה. ואמרינן לקמן פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה. ומפרשינן ליה אם יש הכשר סוכה ביחד ועוד יש בסוכה משם והלאה פסל היינו סכך... ויוצא מהכשר סוכה שאין לו הכשר דפנות נידון כסוכה. הלכך כל הסוכה כמות שהיא גדולה כשרה. עכ"ל.

הרא"ש³ מביא קושיות הר"ד⁴ על שיטת רש"י וכותב: והקשה ה"ד

ישעיה דהא דאמרינן לקמן פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה היינו היכא דאית ליה הכשר דפנות אלא דלא מוכחא מילתא כולי האי מש"ה נידון כסוכה. אבל הכא דמן האיצטבא והלאה גבוהה יותר מכ' אמה מהיכי תיתי לה הכשר. אילו סוכה המסוככת חציה בסכך כשר וחציה בסכך פסול. אף על פי שיש שיעור הכשר בסכך הכשר היושב תחת סכך פסול מי יצא ידי חובתו. ה"נ הכא דכל למעלה מכ' סכך פסול וכשפורדין של ברזל דמי.

ובא הרא"ש ומתוך שיטת רש"י כזה: ונ"ל לקיים פירוש רש"י דהא דאמרינן לקמן גבי פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה ומשכה חד דופן בהדיה מדקרי ליה פסל היוצא מן הסוכה על כרחין שאר חתי הדפנות לא שייכי להאי

1. סוכה (ד).
2. מתני' סוכה (ב).
3. רא"ש סוכה פ"א (סי' ג'). ועיי' סארי (ד): ד"ה היתה גבוה מעשרים וכי'.
4. פסקי רי"ד לסוכה (עמ' הע"ב).

יוצא. דאי שייכי ליה הרי יש ב' מחיצות שלמות ואחת קצרה כדון הכשר סוכה ובכלל הסוכה הוא אלא כדפרשינן לקמן דאחר שעשה מחיצה השלישית ארוכה באורך סוכתו אע"פ שהיה לו די ב' טפחים גלי בדעתיה מה שאינו בין ב' המחיצות אינו בכלל סוכתו ואין לפסל היוצא אלא מחיצה אחת אפילו הכי נידון כסוכה. ועוד הא אמרינן לקמן לחך פירוש אם רובה צלתה מרובה מחמתה ומיעוטה חמתה מרובה מצלתה מותר לאכול בה אף באותה מיעוט אע"פ שאינה מסוכך כהלכתה. ומה שהקשה מסוכה שחציה סכך פסול לא דמי דסכך למעלה מכ' לא מיקרי סכך פסול כדפירש ר"ת כיון דמין סכך הוא ואינו נפסל אלא מחמת גובהה. הלכך כיון דמקטנו כשירה איך נידון כפסל היוצא מן הסוכה. עכ"ל.

דברי הרא"ש צ"ע דלכא' קש' מיניה וביה וגם נמתיים משאר דברי רש"י במסכתין. ראש' יש לדון בראיית הרא"ש ממקצת חמתה מרובה מצלתה. כפי שניסח הרא"ש הק' הר"ד ב' קושיות על שיטת רש"י: א) אם מצינו בפסל היוצא שהוכשר משום שהוא חלק מן הסוכה, מהי"ת שהחלק של הסוכה שא"ל איצטבא יחשב כחלק מן הסוכה. ב) אפי' את"ל שהשאר (שא"ל-אצטבא) נחשב כחלק מן הסוכה, איך יוצא בישיבה תחת סכך פסול. כ"נ ברור שהבין הרא"ש קושיות הר"ד (כדמוכח מתשובותיו). אבל א"כ ק' למה הביא הא דמיעוטו חמתה מרובה מצלתה כראיה לנקודה הרא"ש, ומה ענין ול"ו (ולכא' יותר שייך לענין השי').

אבל באמת דברי הרא"ש מדויקים היטב ודדאי אין סכך שחמתה מרובה סכך פסול שא"כ אלא חסרון סכך. ואפי' אם אין מקבלים שיטת ר"ת ודאי א"ז יושב תחת סכך פסול. וא"כ אין מכאן ראיה לדיון השנ'. אלא דיש מכאן ראיה שא"צ להיות חלק ברור ופשוט של הסוכה כדי שיועיל הול' של פסל היוצא - אלא אדרבה ע"י ההלכה של פסל היוצא נעשה חלק מן הסוכה. שכאן החלק שא"ל צל מרובה אינה מן הסוכה בפשטות - אלא ע"י החידוש של פסל היוצא. וד"ו מבסס הרא"ש ע"פ ביאורו לפסל היוצא ומסוכה שמקצתה חמתה מרובה.

ונראה שהחידוש של פסל היוצא הוא שאין שטח הסוכה נגדר ע"י הדפנות אלא ע"י הסכך. שכל מה שתחת הסכך חלק מן הסוכה. ולפיכך לפסל היוצא - שנחשב כחלק מסוכה זו - יש הכשר דפנות. והסוגיא של פסל

5. אמה וזו להיטות מרובה מן המ"ח. רח' חשתי' אמת. הרמב"ם במשנה.

הרא"ש¹³ וע"כ נבוא עכשיו לנמק בסוגיא דסוכה תחת סוכה לראות היעמוד דברי הרא"ש א"ל.

-3-

המשנה¹⁴ אומרת העושה סוכתו תחת האילן כאילו עשאה בתוך הבית. סוכה ע"ג סוכה העליונה כשירה והתחתונה פסולה וכו'. הגמ' או ע"ז: אמר רבא לא שנו אלא באילן שצלתו מרובה מחמתו אבל חמתו מרובה מצלתו כשורה... וכי חמתו מרובה מצלתו מאי הוי, הא קמצטרף סבך פסול בהדי סבך כשר. אמר רב פפא בשחבטן. אי בשחבטן מאי למימרא. מהו דתימא ניגזור וכו'.

רש"י כותב על דברי הגמ' האלו: הא קמצטרף סבך פסול... ומהני צל האילן לצל הסבך להשלים צלתה של סוכה. וכן בסמוך מפרש: הא קמצטרף. ונמצא מסבך במחובר ואע"פ שהוא רחוק ומובדל מרובה הוא את הצל וצריך להיות צלתה מרובה מחמתה לבד מזה. ולכאוי מדברים אלו משמע שרש"י סובר שאין הפסול של קמצטרף סבך פסול אא"כ אין בסבך הכשר לבד כדי צלתה מרובה כשיטת התוס'¹⁵.

בעניין שחבטן מבאר רש"י: השפיל ענפיו למטה מעורבין עם סבך כשר ואין בראין בעין וסבך כשר רבה עליו ומבטלה וכו' ע"ש. ואכ"מ לדון בעניין ביטול זה.¹⁶

ובק' הגמ' מאי למימרא מוסיף רש"י: למה ליה לרבא למימר כשרה - ולמתניתין למה ליה למימר כאילו עשאה בתוך הבית לאשמועינן דלא פסול ולא דומיא דבית - האי תחת שני סככים הוא דכיון דחמתו מרובה דענפיו מועטין וסבך כשר רבה עליו מו"ת למיפסל, לא משום שני סככים איכא דהא חד סככה הוא. ולא משום מחובר איכא דהא בטל ליה ברובא וכו' ע"ש.

13. וכמ"כ ה"ק הפ"י סוכה (ד) ר"ה ב"ה כשירה כל הסוכה וכו'.

14. סוכה (ט):

15. תוס' (שם) ר"ה הא קא קמצטרף וכו'. ועי' בקה"י (שם) ר"ה ונראה דא"ש וכו'.

16. עי' ברין (דף ה' ע"א) ובריטב"א לבאן. ובערוך לגר ועוד. ועי' רש"י להלן (יא) ר"ה ודבה מוקן. הרש"י ביצה (יד) ר"ה מי איכא מאן דשרי וכו'. ובבית האוצר ח"ב (כלל י"ח

היוצא מחדש לנו הבנה זו בהלכה של שתים כהלכתם ושלישית אפי' ספח.⁶ ובאמת הרי"ד עצמו מבאר ד"ז וכתוב: ומשמ' מהכא שאם היתה סוכה גדולה וא"ל כל הדפנות מושכות כנגד תחת כל הסבך לבד שיש בכל דופן שיעור ו' ספחים היושב תחת כל הסבך יצא ידי חובתו, ואע"פ שיושב כנגד הפרוץ, שכל הסבך הוא אחד. עכ"ל. ולפי' אין הרי"ד סועץ באמת אלא טענה אחת נגד רש"י: הרי כאן (בסוגיא דאיצטבא) אין הסבך כשר - וא"כ איך נמשך הסוכה ע"י? האי סבך (הפסול) להיות חלק מן הסוכה (כפסול היוצא). ואין יוצא ביושב תחת הסבך הפסול הזה. אבל אילו היה הסבך (חוץ לאיצטבא) כשר, ודאי היה נחשב כחלק מן הסוכה ע"י ההלכה של פסול היוצא. וא"כ הרי"ד מודה לתשובה הראש' של הרא"ש בעקרון - אלא שאינה עניין לכאן (לפי הרי"ד) שא"כ המשך סבך כשר (סבךך זו למעלה מכ' ופסול).

וא"כ עיקר מוח' הרי"ד ורש"י (ע"ד הרא"ש) בסבך למעלה מכ' אם נחשב סבך פסול א"ל. לרי"ד זה סבך פסול ולרש"י צ"ל שא"ז סבך פסול (אע"פ דא"ז סבך כשר) ולפי' י"כ המשך סוכה ודין פסול היוצא ע"י סבך זה.

ובביאור הרא"ש לפסול היוצא מפרש שלא היה צריך להמשיך הדופן השלישי ע"פ כל הסבך - משא"כ ב' הדפנות הראש' ודרי"ק.⁸ והיינו ששתים כהלכתם היינו ע"פ כל המסוכה - כרש"י⁹ עצמו ולא כרא"ה.¹⁰ אלא דהכא דיש בשלישית ז' ספחים א"צ עוד צורת הפתח ומתיר כל שטח הסוכה ודרי"ק ואכמ"ל בכ"ז. ולפי' מתיר הנב' כהלכתם ושלישית ז"ס כל שטח הסוכה המוגדרת ע"י הלכה זו של פסול היוצא.

אבל כל זה לכאוי לא יעור כלל לרש"י עצמו. שלכאוי אינו סובר כר"ת בהגדרת סבך למעלה מכ'. שהרי רש"י סובר שנסבך למעלה מכ' אומרים קמצטרף סבך פסול לסבך כשר¹² - שלא כר"ת. וע"כ נסתר כל ביאור

6. כמו שנהיה מפרש"י עצמו סוכה (יט) ר"ה קמ"ל. וכמ"כ במאורי (שם) ר"ה והשני וכו'. ועי' קה"י סוכה (סי ג) ר"ה הנראה בזה וכו'. (ועי' שאר דבריו ואכמ"ל).

7. פסוק ר"ד (עמ' ת"ק).

8. עי' ק"ז להלן. (מי ל"ה סק"ז). וכן מודיע גם בדברי הרא"ש שהבאנו כאן.

9. רש"י סוכה (ד) ר"ה הכי גרסינן וכו'. ור"ה שונים כוללתן. וכ"ז בהל' סוכה (פ"ד ה"ב) ועוד.

10. רא"ה (שם) ר"ה ת"ד נעץ וכו'.

11. עי' בראש"ש פ"א (סי ו'). ועי' בעיטור ה"ל סוכה ח"ג (דף פ' ע"א) ועוד.

12. פרש"י סוכה (י) ר"ה תחתונה כשרה ועליונה פסולה ה"ד וכו'.

לפרש"י לכו' קשה מאד מה הפסול של סוכה תחת האילן. שאם לא חבטן יש פסול של קמצטרף סכך פסול. ואם חמתה מרובה ותבטן הרי כשרה. ואם צלתה מרובה שוב קמצטרף ודאי ק' לומר פסול תחת האילן בחבטן ע"ד רש"י. (ורש"י עצמו כתב שא"כ ב' סככים בשחבטן.) וא"כ מה הפסול של סוכה תחת אילן.

ועוד צ"ע דא"כ כאן משמע שאין סוכה צל מרובה אלא מכח האילן. ולפי"י יש פסול של קמצטרף, והרי בסמוך¹⁷ משמע להיפך. ששם נראה פשוט ברש"י שאפי' אם הסוכה התחתונה י"ל (מצד עצמה) צל מרובה, מ"מ יפסול ע"י קמצטרף סכך פסול (דהיינו למעלה מכ' בהדי סכך כשר. וא"כ קשה מכאן על מש"כ רש"י לעייל (וגם על מש"כ הרא"ש בדעת רש"י).

אבל הפני יהושע¹⁸ מפרש דברי רש"י, ביאור נפלא: ... לכן נלע"ד דודאי עיקר שיטת רש"י כשיטת ראב"ה וריב"א דאע"ג דהתחתונה לחד צלתה מרובה מחמת עצמה אפי"ה פסולה מחמת צירוף סכך העליון אם לא שיש בתחתונה באויר שבין ענפי העליונה חמתה מרובה יותר מצלתה. משום דכל מה שבתחתונה כנגד הענפים העליונים אין עולה לחשבון הצל דלעולם הצל העליון מגפיל מה שתחתיו כיון דעיקר הצל הוא מחמת העליונה... ולפי"ו מש"כ רש"י ד"ל... ומהני צל האילן... כוונתו ג"כ לכך... דכיון דצל העליון מובטל מה שתחתיו א"כ העליון משלים הכשר סוכה שתהיה צלתה מרובה... עכ"ל. ע"ש. ¹⁹ לפי פירוש זה יש מקום לבאר כל הסוגיות ודברי רש"י הישב בע"ה.

-ג-

הברייתא²⁰ מביא ג' הלכות של "בסכת תשכ"י - ולא בסוכה תחת הסוכה, ולא בסוכה שתחת האילן, ולא בסוכה שבתוך הבית. וכפי פשוטו כולם למדנו מפסוק א'21 - ובאמת נראה שהם ג' ה"ת של יסוד אחד. וששייכים דוקא כשהפוסל (הסוכה העליונה או האילן או הבית) צלת' מרובה.

17. סוכה (י.) וזמשי"כ הפ"י ר"ה בפירש"י ברי"ה תחתונה וכו', ע"ש.

18. פ"י (שם).

19. וע"ע בריב"א (ט) ר"ה ואקשינן וכו' שביאר ג"כ ברי"ז איך נחשב שכא הצל ע"י האילן התכך וד"ק. וזה ממש כמו שהניח הפ"י ברש"י. וכן יש הרבה דיוק' בראש' לבסס פ"י הפ"י ואכמ"ל.

20. סוכה (ט).

21. פ"י על המשנה (ט) ע"ש רש"י והטור ע"ש. וכו"ג ג"כ מהריטב"א (שם) ועוד.

וכ"כ ברי"ה²² שכתב: אוקימנא באילן שצלתו מרובה מחמתו מפני שהיא כסוכה תחת הסוכה. אבל אם היה שחמתו מרובה מצלתה שאינו חשוב כסוכה וכו' עכ"ל. וזה משום שדוקא בצלתה מרובה נחשב כדבר אחד ומצורף. אבל אם חמתה מרובה כשל שמה ואינה דבר שלם העומד בפני"ע עוד. ומ"מ דאי אין נוף האילן או פסל הסכך או נסרי הבית נסלים אלא שא"כ עוד יחידה של סוכה עליונה או בית דרו"ק היטב.

וזה דברי ר"ח כאן ודברי רש"י בכל מקום²³ שאמר שסכך שחמתה מרובה כשל ברוב. שאין הפירוש שחומר הסכך כשל אלא שכיון שאינו מסכך לתת רוב צל א"ל שם סכך (כל' אף ש"כ חומר של סכך א"כ חפצא של סכך כמו באילן שחמתה מרובה שאף ש"כ ענפים א"כ אילן דרו"ק). וכ"כ שאר ראשונים²⁴ ברי"ז. ולכאוי הוא פשוט שאיך יבטל דבר (הסכך) באויר להיות נחשב אויר - אלא הפשוט הוא שהצל שלמטה כשל, ובטל ממילא השם סכך אף שהחומר של הסכך נשאר. [וזה ההלכה של הוציא יורדין למטה מ"ש²⁵ שאע"פ שחמתה מרובה וא"י יחידה של סכך, מ"מ אין החומר כשל והרי נעשה סרוחה. ואכמ"ל].

וא"כ פסולים אלו שייכים בצלתה מרובה דוקא, שאז נחשב סוכה אילן ובית ליפסל. ונראה לבאר הפסול בכלם משום שהצל בא מדבר שהוא חוץ מהסוכה, המבטל משמעות צל סכך הסוכה. כיון שיש סוכה, אילן או בית למעלה; אין עוד שם סכך על התחתונה.²⁶ וד"ו שאין הצל יכול להיות מד"א הוא היסוד למש"כ רש"י בסוגיא זו שאין הצל יכול להיות מד"א אלא מהסכך הכשר ודר"ק.

ונראה שאם צלתה מרובה (בעליונה) אין מקום לדבר על קמצטרף וכו' כלל. שכל שהסכך (או אילן או בית) שלמעלה נחשב כסכך א"כ מקום לסכך תחתיו כלל. וא"כ צירוף אלא העליונה עיקר ולא התחתונה. ודוקא בתחתונה

22. פ"י"ח למתני' (שם).

23. ע"י רש"י סוכה (ב.) ר"ה ושחמתה וכו'. וע"י ברי"ז לשם. ועוד.

24. ע"י ברי"י מלגובל דרא"ה וש"ד [נתי' בחי' ר"ב סודצקו לשם וש"א והגלע"ד כתבתי]. וע"י ה"ל סוכה (פ"ה ה"י"ט) ורא"ש פ"ב (סי' ג') ועוד ואכמ"ל בכ"ז.

25. סוכה (ד.) ע"ד הרמב"ם ה"ל סוכה (פ"ה ה"ב) ועוד, שיי"כ ב' הלכת ואכמ"ל בכ"ז, ורק באתי להעיר.

26. ולענין מה שלכאוי קשה בזה וגדר חידושה - ע"י בשפת אמת סוכה (ט) ר"ה ע"י בראש' וכו'.

מרובה (בעליונה) דנים על עניין קמצטרף. וכ"כ מהר"ק²⁷ שהיכא שהאילן צלתה מרובה אין התחונה כלום ואין מקום לדון על רוב ומיעוט וצירוף וביטול וכו'. אבל אם תמתה מרובה א"כ גג שלמעלה אלא ענפי נפרדים (וכדומה) וא"כ יש לדון על כל חלק וחלק מן הגל אם בא מהסכך של סוכה זה (או סכך אחר, אילן או בית). וא"כ בצלתה מרובה יש פסול של סוכה תחת וכו' - ובתממה מרובה יש עניין של קמצטרף.

וכאן יש דבר יפה לשיטת רש"י. לפי דרכינו הסוגיא של סוכה תחת סוכה היא המשך הסוגיא של סוכה תחת אילן. בסוכה תחת סוכה אמר ר' ירמיה²⁸ שאם העליונה חמתה מרובה א"כ פסול. וביאר רש"י²⁹... אבל כי קאי בתוך כ' לצטרף ובלבד שלא יהא צלתה מרובה מחמתה התפסיל תחתונה משום סוכה תחת סוכה. עכ"ל. והדברים מאירים, ע"פ הפ"י. שבכל סוכה תחת סוכה שהעליונה חמתה מרובה ודאי קמצטרף. אבל מצטרף סכך כשר בהוי סכך כשר - זה מועיל. זה נמשך מהה"ל של סוכה תחת סוכה וכו' שהעליונה מבטל התחונה. אלא שבצלתה מרובה שהוא יחידה של סכך הרי מבטל כל הסכך שלמטה. אבל אם א"כ אלא ענפי נפרדי' (משום שחמתה מרובה ובטל שם העליון בכלל) רק חלק מן הסכך התחונה בטל וא"כ י"כ צירוף.³⁰ ומכאן זה בא הגמ'³¹ ושאלת וכו' חמתו מרובה מצלתו מאי הוי הא קא מצטרף סכך פסול בהוי סכך כשר. ודדאי כל שיש חומר למעלה ע"כ צירוף ובה חלק מן הצל מחמתה. וא"כ איך יתכשר אא"כ זה שמשלים הצל ג"כ כשר לסכך.

עפ"ז מובן ג"כ איך רבא מפרש המשנה של סוכה תחת אילן בשתבטן. והרי א"כ עוד ב' סככים (כדפרש"י). אלא דכל מה שא"א לבטל (בשתבטן) כשצלתה מרובה מבטוס על ההלכה של סוכה תחת אילן שאין הסכך בתחתון נחשב לכלום - אפי' אם הוא רוב. אבל בחמתה מרובה א"כ אלא ענפים ושייך בזה ביטול כשתבטן, וכמו שבארנו האחרונים.³²

27. ר"ן (דף ה' ע"א).
 28. סוכה (פ' ט').
 29. רש"י סוכה (י' ר"ה תחתונה כשרה ועליונה פסולה וכו').
 30. כמש"כ הריטב"א (פ' ר"ה ואקשינן וכו' תמתו וכו').
 31. סוכה (פ').
 32. עיי' קה"י סוכה (פי ח'). ובמה שכת' בסוף דבריו, יש להביא ראיה ממשמעות המדרכי (פי תשל"ה) ודו"ק ואכמ"ל.

אם כינים אנחנו, יבואר לנו ג"כ דברי הר"א ש' בשיטת רש"י (בעניין איצטבא ופסל היוצא). רש"י סובר שסכך למעלה מח' פוסל משום דקא מצטרף וכו'. ודלא כר"ז שמשכיר משום שא"ז סכך פסול בעצמותה. אבל יתכן שרש"י ג"כ סובר שסכך למעלה מכ' נקרא מין של סכך ולפיכך נחשב המשך לסכך, ומה שתחתיו הוי חלק מן הסוכה מדין פסל היוצא (כדברי הר"א ש'). אבל עכ"פ א"ז סכך כשר להכשיר הסוכה.³³ והעושה סוכה למעלה מכ' ודאי לא הכשיר הסוכה אף לר"ז (לרבנן). וא"כ לרש"י שצריכים לצרף ענפים אלו שלמעלה מכ' כדי להכשיר הסוכה א"כ צ"ל הבא מכח סכך כשר ודו"ק.³⁴ וא"כ אף שאין רש"י מקבל שיטת ר"ז במסגרת של ההלכה של קמצטרף, מ"מ יכול לקבלו לעניין פסל היוצא.³⁵

לפי"ז מתבאר היטב עוד שיטה תמוה של ר"ז. ר"ז סובר שאין האיטור דא"ר של הקצאת סכך נוהג אלא בשיעור סוכה קסנה³⁶ ולא בשאר הסכך. ולכאור' פלא הוא שגם הסכך שחוז' להכשר סוכה בעינין מה"ת, ומאי שנא. אבל לפימש"כ הדברים מאירים. הרי לרש"י א"צ סכך כשר אלא שיעור הכשר סוכה קסנה. למה שנוסף ע"ז בעינין רק מין סכך כדי לגדור מקום הסוכה. אמנם כל שטח הסוכה כמו שהיא גדולה כשר ע"י ההכשר סוכה. וא"כ אפי' בסיכך כל סוכתו בסכך כשר א"כ דין אחר של סכך אלא ב' הלכות: א) שיעור הכשר סוכה כדי להכשיר הסוכה. ב) שאר הסכך (ולוה א"צ סכך מוכשר אלא שיהיה סכך בעצם וראוי לסכך) להמשיך שטח הסוכה ולגדור מקומה. ואין הקדושה חלה מה"ת אלא על הסוג הראש' ודו"ק.³⁷

33. כ"ז בח' הקה"י סוכה (פי ג') ע"ש.
 34. מאיין, אפשר לסבור כמו השיטה שמתג הפ"י עם שיטת רש"י (כל' הריב"א ראב"ה וכו') לקבל את שיטת ר"ז - עיי' ברא"ה הריטב"א ועוד ואכמ"ל.
 35. ודו"ק שהרי"ד בתוספתיו (פ' חולק על רש"י וט' שאין פסול רקמצטרף בחמתה מרובה וכו' למעלה מכ' - כר"ת, אבל לא מסעמיה. דהיי"ד סובר (כמו שראינו למעלה) שסכך למעלה מכ' ודאי הוי סכך פסול (ולא כר"ז) אלא מכשיר מסעם אחר ע"ש ואכ"מ.
 36. תוס' סוכה (פ') ר"ה מנין וכו' ורא"ש (פי י"ג) עה"ז שבאר הבי' א"ת (ויש סי' תרל"ח) ודו"ק. לכאור' אין זה עניין של מסיף על שיעור דא"ר או הוי בכלל הדא"ר - וכאן מה"ת בעינין סכך כדי שיעור סוכת ודו"ק היסב.
 37. וכידוע יש הסב"י אחרי' בשיטת רש"י בענייניו דבריו והאחרונים. והנראה לע"ז תתמי.